

Bijlagen

1	Lijst grammaticale termen en voorbeelden	142	4.9	Adjectieven, comparatieven, superlatieven	154
2	Klanken, spelling en uitspraak	143	4.9.1	Adjectief, comparatief, superlatief	154
2.1	Alfabet	143	4.9.2	De plaats en de vorm van het adjectief	154
2.2	Uitspraak	143	4.10	Negatie	155
2.2.1	Uitspraak speciale lettercombinaties	143	4.11	Er, daar	155
2.2.2	Uitspraak vocalen	143	5	Taalsituaties: de grammatica gebruiken	156
2.3	Syllaben	144	5.1	Praten over heden, toekomst en verleden	156
2.4	Spelling	144	5.2	Praten over de tijd en het weer: Het is ...	156
2.5	Woordaccent en zinsaccent	144	5.3	Iemand voorstellen: Dit is ...	156
2.6	Leestekens	144	5.4	Advies, instructie en voorstel	156
3	Getallen	145	5.4.1	Algemeen	156
3.1	Hoofdtelwoorden	145	5.4.2	Instructie voor de positie van personen en dingen	157
3.2	Rangtelwoorden	145	5.5	Gedachte, mening, voorkeur en wens	157
3.3	Getallen gebruiken	145	5.6	Een vergelijking maken	158
4	Grammatica	146	5.7	Een vraag of instructie vriendelijk maken	158
4.1	Pronomina en verwijswwoorden	146	5.7.1	Een vraag of verzoek vriendelijk maken	158
4.1.1	Pronomina: subject, possessief pronomina en object	146	5.7.2	Een instructie vriendelijker maken	158
4.1.2	Verwijswoorden voor dingen	146	5.8	Een e-mail schrijven	159
4.2	Verba (regelmatig)	146	6	Alfabetische lijsten	160
4.2.1	Presens	146	6.1	Onregelmatige verba	160
4.2.2	Imperatief	147	6.2	Separabele verba	162
4.2.3	Perfectum	147	6.3	Verba met vaste prepositie	164
4.2.4	Imperfectum	148	6.4	Preposities	165
4.3	Verba (onregelmatig en speciaal)	148	7	Woordenlijst per hoofdstuk	169
4.3.1	Frequente onregelmatige verba	148			
4.3.2	Modale hulpverba	149			
4.3.3	Separabele verba	149			
4.4	Woordvolgorde	150			
4.4.1	Imperatief	150			
4.4.2	Hoofdzin	150			
4.4.3	Hoofdzin met inversie	150			
4.4.4	Vraagzin zonder interrogatief pronomina	151			
4.4.5	Vraagzin met interrogatief pronomina	151			
4.4.6	Hoofdzin + hoofdzin	151			
4.4.7	Hoofdzin + bijzin	152			
4.4.8	De directe en de indirecte rede	152			
4.5	Substantieven	152			
4.5.1	Pluralis van substantieven: vorm	152			
4.5.2	Pluralis van substantieven: spelling	152			
4.5.3	Onregelmatige pluralis of geen pluralis	153			
4.5.4	Diminutief	153			
4.6	Artikelen	153			
4.7	Demonstratief pronomina	153			
4.8	Overzicht consequenties de/het	153			

1 Lijst met grammaticale termen en voorbeelden

Latijnse term	Nederlandse term	voorbeeld
adjectief	bijvoeglijk naamwoord	Ik heb een grote familie. Ik koop een leuk boek.
adverbium	bijwoord	Hoe lang woon je hier al? Je schrijft mooi .
artikel	lidwoord	De man en het kind wonen in een stad. De woorden zijn nieuw.
comparatief	vergotende trap	Mijn huis is groot, maar uw huis is groter .
conjunctie	voegwoord	Ik eet een appel, want ik heb honger.
consonant	medeklinker	b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, y, z
definitief artikel	bepaald lidwoord	De vrouw en het kind wonen in Nederland.
demonstratief pronomen	aanwijzend voornaamwoord	Deze man is groot, maar die man is klein. Dit huis is oud en dat huis is nieuw.
diminutief	verkleinwoord	Ik drink een kopje koffie.
hulpverbum	hulpwerkwoord	Ze heeft een e-mail gekregen. Hij is van zijn fiets gevallen.
imperatief	gebiedende wijs	Lees de tekst.
indefinitief artikel	onbepaald lidwoord	Ik volg een cursus Nederlands.
infinitief	hele werkwoord	Ik ga vandaag studeren .
interrogatief pronomen	vraagwoord	Wat is je naam? Waar woon je?
modaal hulpverbum	modaal hulpwerkwoord	Hij wil in Nederland werken, maar hij moet eerst Nederlands leren.
negatie	ontkenning	Nee, ik kom niet uit Nederland en ik spreek geen Nederlands.
object (direct)	lijdend voorwerp	Hij heeft een fiets .
object (indirect)	meewerkend voorwerp	Ik geef hem een cadeau.
participium	voltooid deelwoord	Ik heb een e-mail gestuurd .
perfectum	voltooid tegenwoordige tijd	Ik heb een e-mail gestuurd . Hij is naar huis gegaan .
pluralis	meervoud	het boek – de boeken
possessief pronomen	bezittelijk voornaamwoord	Wat is jouw naam? Mijn naam is Henk.
prefix	voorvoegsel	Kunt u het geld over maken?
prepositie	voorzetsel	Ik kom uit Syrië. Ik woon nu in Nederland.
presens	onvoltooid tegenwoordige tijd	Ik volg een cursus.
pronomen personale – subject – object (direct) – object (indirect)	persoonlijk voornaamwoord – onderwerp – lijdend voorwerp – meewerkend voorwerp	Hij spreekt Nederlands. Ze spreken Nederlands. Ik ken hem goed. Ik ken hen goed. Ik geef hem een boek. Ik geef hun een boek.
reflexief verbum	wederkerend werkwoord	De cursisten moeten zich melden .
singularis	enkelvoud	het boek – de boeken
separabel verbum	scheidbaar werkwoord	Ik vul het formulier in . (invullen)
subject	onderwerp	De stad is oud. Hij woont in België.
substantief	zelfstandig naamwoord	De cursus duurt zes weken. Ze spreekt drie talen .
syllabe	lettergreep	Wij wo-nen in Ne-der-land .
superlatief	overtreffende trap	Mijn huis is groot, jouw huis is groter, maar haar huis is het grootst .
verbum	werkwoord	Je spreekt al goed Nederlands. Ik moet nog veel studeren . Ik heb huiswerk gemaakt .
verbum finitum	persoonsvorm	Ik ga vandaag studeren. Hij heeft een zus. Ze is naar huis gegaan.
vocaal	klinker	a, e, i, o, u, y

2 Klanken, spelling en uitspraak

2.1 Alfabet

A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z
 a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z

- vocalen: a, e, i, o, u, y
- consonanten: b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, y, z
- dubbele vocalen: aa, ee, oo, uu
- tweetekensklanken: au/ou, ei/ij, eu, ie, oe, ui

Notatie in dit boek:

a = de letter a
 |a| = de klank a
 |ə| = de klank sjwa
 |ŋ| = de klank ng

2.2 Uitspraak

2.2.1 Uitspraak speciale lettercombinaties

schrift	uitspraak	voorbeeld
ch	g	dicht, school
ng	ŋ	ding, dingen
nk	ŋk	denk, denken
th-	t	thee
-ig	əg	jarig, nodig
-isch	ies	fantastisch
-lijk	ək	duidelijk, eindelijk
-tie	tsie	vakantie

2.2.2 Uitspraak vocalen

spelling	uitspraakregel	uitspraak	voorbeelden
dubbele vocalen	De uitspraak van de dubbele vocalen is altijd lang.	aa = altijd aa ee = altijd ee oo = altijd oo uu = altijd uu	maand, maanden nee, meeste woon, woorden uur, zuurder
enkele vocalen	Staat de vocaal aan het einde van de syllabe? Dan is de vocaal lang.	a = aa i = ie o = oo u = uu	praten (pra-ten) kilo (ki-lo) kopen (ko-pen) uren (u-ren)
	Staat de vocaal niet aan het einde van de syllabe? Dan is de vocaal kort.	a = a i = i o = o u = u	mannen (man-nen) binnen (bin-nen) kopje (kop-je) bussen (bus-sen)
speciaal: de letter e	De letter e kun je op drie manieren uitspreken.	e = ee	bezig, schema
		e = è	denk, en, met, wel
		e = ə	je, de, we
		<i>Alleen als de klemtoon niet op de syllabe valt!</i>	be- bedrag ge- gewicht ver- verhuisd -e warme -el tafel -em adem -en keuken -er vader -je kopje

2.3 Syllaben

Zo splits je de woorden correct in syllaben:

- Groep 1: tussen een tweetekenklank en één consonant: *kij-ken, zoe-ken, slui-ten, boe-ken*
- Groep 2: tussen twee verschillende consonanten: *wer-ken, fiet-sen, maan-den, kop-je, luis-ter*
- Groep 3: tussen twee identieke consonanten: *spel-len, zwem-men, zeg-gen, man-nen, zus-sen*
- Groep 4: tussen één vocaal + één consonant: *wo-nen, ma-ken, le-zen, u-ren, de-len*

2.4 Spelling

- Een woord moet in alle vormen hetzelfde klinken.
- Soms moet je de spelling veranderen om dezelfde klank te houden.
- Er staat nooit 2x dezelfde letter aan het einde van een syllabe (uitzondering ee: mee, twee).
- Er staat nooit een v of z aan het einde van een syllabe of woord.

Verander je de vorm van het woord, bijvoorbeeld van singularis naar pluralis?

Controleer dan altijd de uitspraak en de spelling.

→ Zie ook: 4.2.1 Presens

4.5.2 Pluralis van substantieven: spelling.

	2 vocalen + 1 consonant → 1 vocaal + 1 consonant			1 vocaal + 1 consonant → 1 vocaal + 2 consonanten		
	substantief	verbum	adjectief	substantief	verbum	adjectief
a	taal – talen	maak – maken	laag – lage	man – mannen	val – vallen	plat – platte
e	week – weken	weet – weten	heel – hele	les – lessen	zeg – zeggen	snel – snelle
i	–	–	–	zin – zinnen	wil – willen	dik – dikke
o	school – scholen	woon – wonen	groot – grote	rol – rollen	stop – stoppen	vol – volle
u	uur – uren	duur – duren	zuur – zure	bus – bussen	vul – vullen	dun – dunne

2.5 Woordaccent en zinsaccent

- Het **woordaccent** (= de klemtoon) is het accent in een woord. De klemtoon valt op één syllabe in het woord. De klemtoon ligt per woord vast. Je kunt dus niet zelf kiezen. De klemtoon kan op elke syllabe vallen. Op de *sjwa* valt nooit de klemtoon.

Voorbeeld: *Nederland, vergadering, instituut, introduceren*

- Het **zinsaccent** is het accent in een zin. De spreker kiest zelf het accent in de zin.

Voorbeelden: *Ik woon al tien jaar in Nederland. Ik woon al tien jaar in Nederland.*

Je moet eerst lezen. Je moet eerst lezen.

2.6 Leestekens

- , komma
- . punt
- ! uitroepteken
- ? vraagteken
- H/h HOOFDLETTER/kleine letter
- ë e met trema = bij deze e begint een nieuwe syllabe
- ï i met trema = bij de i begint een nieuwe syllabe

3 Getallen

3.1 Hoofdtelwoorden

0	nul								
1	één	11	elf	21	éénentwintig	30	dertig	100	honderd
2	twee	12	twalf	22	tweeëntwintig	40	veertig	200	tweehonderd
3	drie	13	dertien	23	drieëntwintig	50	vijftig	300	driehonderd
4	vier	14	veertien	24	vierentwintig	60	zestig		
5	vijf	15	vijftien	25	vijfentwintig	70	zeventig	1.000	duizend
6	zes	16	zestien	26	zesentwintig	80	tachtig	2.000	tweeduizend
7	zeven	17	zeventien	27	zevenentwintig	90	negentig	3.000	drieduizend
8	acht	18	achttien	28	achtentwintig				
9	negen	19	negentien	29	negenentwintig				
10	tien	20	twintig						

3.2 Rangtelwoorden

1^e	eerste	11^e	elfde	30^e	dertigste
2^e	tweede	12^e	twalfde	40^e	veertigste
3^e	derde	13^e	dertiende	50^e	vijftigste
4^e	vierde	14^e	veertiende	60^e	zestigste
5^e	vijfde	15^e	vijftiende	70^e	zeventigste
6^e	zesde	16^e	zestiende	80^e	tachtigste
7^e	zevende	17^e	zeventiende	90^e	negentigste
8^e	achtste	18^e	achttiende	100^e	honderdste
9^e	negende	19^e	negentiende		
10^e	tiende	20^e	twintigste		

3.3 Getallen gebruiken

	schrift	uitspraak	
jaartallen	1996 2004	19-96 2000-4	negentien-zesennegentig tweeduizend-vier
data	23-3-1987 1-2-2020 1 juli 1998	23 maart 19-87 1 februari 2000-20 1 juli 19-98	drieëntwintig maart negentienzevenentachtig één februari tweeduizendtwintig één juli negentienachtennegentig
prijzen	€ 2,95 € 100,-	2 (euro) 95 100 euro	twee (euro) vijfnegentig honderd euro

4 Grammatica

4.1 Pronomina en verwijzwoorden

4.1.1 Pronomina: subject, possessief pronomen en object

	subject			possessief pronomen		object		
	neutraal	focus	informeel	neutraal	focus	neutraal	focus	informeel
singularis	ik	-	-	mijn	-	me	mij	-
	je	jij	-	je	jouw	je	jou	-
	u	-	-	uw	-	u	-	-
	hij	-	die	zijn	-	hem	-	die
	ze	zij	die	haar	-	haar	-	die
	het	-	-	-	-	het	-	-
pluralis	we	wij	-	ons, onze *	-	ons	-	-
	jullie	-	-	jullie	-	jullie	-	-
	ze	zij	die	hun	-	hen / hun / ze	-	die

* **ons**: bij het-woorden singularis; **onze**: bij de-woorden singularis en bij alle substantieven in de pluralis.

4.1.2 Verwijzwoorden voor dingen

		subject		object	
		neutraal	focus	neutraal	focus
singularis	de-woord	hij	die	hem	die
	het-woord	het	dat	het	dat
pluralis		ze	die	ze	die

4.2 Verba (regelmatig)

4.2.1 Presens

infinitief		werken	
stam		werk	
presens	singularis	ik	werk
		je/jij	werkt (werk je)
		u	
		hij	
	ze/zij		
pluralis	we / wij	werken	
jullie			
	ze/zij		

Spelling van de verba:

		vocaal in stam		laatste letter stam			
		korte vocaal	lange vocaal	-d	-t	-v → -f	-z → -s
infinitief		zeggen	wonen	vinden	praten	schrijven	kiezen
stam		zeg	woon	vind	praat	schrijv	kiez
singularis	ik	zeg	woon	vind	praat	schrijf	kies
	je/jij	zegt (zeg je)	woont (woon je)	vindt (vind je)	praat (praat je)	schrijft (schrijf je)	kiest (kies je)
	u						
hij							
ze/zij							
pluralis	we/wij	zeggen	wonen	vinden	praten	schrijven	kiezen
	jullie						
	ze/zij						

→ Zie ook: 2.4 Spelling

4.2.2 Imperatief

	voorbeelden	vorm verbum	woordvolgorde
informeel	Pak het boek. Ga maar zitten.	hetzelfde als ik-vorm presens	verbum – rest
formeel	Doet u uw mond maar eens even open. Gaat u zitten.	hetzelfde als u-vorm presens	verbum – u – rest

4.2.3 Perfectum

Het perfectum = een persoonsvorm van *hebben* of *zijn* + een participium.

*Bijvoorbeeld: ik heb gewoon
hij heeft gemaakt
jullie hebben gekookt
we zijn vergeten*

Participium

Elk verbum heeft één participium. Er zijn regelmatige en onregelmatige participia.

	voorbeelden	regel
regelmatig	gewoon, gemaakt	ge + ik-vorm + d/t
onregelmatig	gebracht, vergeten	-

De keuze voor **d** of **t** hangt af van de laatste letter van de stam:

	de stam eindigt op:	dan eindigt het participium op:	voorbeelden			
			infinitief	stam	ik-vorm	participium
d of t?	x, s, f, t, k, ch of p *	-t	werken	werk	werk	gewerkt
	een andere letter	-d	wonen	woon	woon	gewoond
Let op bij:	-v	-fd	leven	leev	leef	geleefd
	-z	-sd	verhuizen	verhuiz	verhuis	verhuisd

* Hulpmiddel: eX SoFT KeTCHuP

Bepaalde verba krijgen geen (extra) *ge-* in het participium.

	de stam begint met:	dan krijgt het participium:	voorbeelden	
			infinitief	participium
ge-?	be-, er-, ge-, her-, ont-, of ver-	geen (extra) <i>ge-</i>	bedoelen gebruiken ontmoeten vertellen	bedoeld gebruikt ontmoet verteld
	anders	wel <i>ge-</i>	maken	gemaakt

Hulpverbum: *hebben* of *zijn*?

Bij elk verbum staat vast wat het hulpverbum is (*hebben* of *zijn*). Je mag niet zelf kiezen.

Weet je niet welk hulpverbum je moet gebruiken? Kijk dan op woordenlijst.org of in een woordenboek.

→ Zie ook de lijst met onregelmatige verba op p. 160-161.

4.2.4 Imperfectum

Er zijn regelmatige en onregelmatige vormen van het imperfectum. Het regelmatige imperfectum maak je zo:

infinitief	stam + en	wonen	werken
imperfectum singularis	stam + -de/-te	woonde	werkte
imperfectum pluralis	stam + -den/-ten	woonden	werkten

De keuze voor **-de(n)** of **-te(n)** hangt af van de laatste letter van de stam:

	de stam eindigt op:	het imperfectum krijgt:	voorbeelden	
			infinitief	imperfectum
d of t?	x, s, f, t, k, ch of p *	t	werken	werkte(n)
	een andere letter	d	leren	leerde(n)
Let op bij:	-d	dd	landen	landde(n)
	-t	tt	sporten	sportte(n)
	-v	fd	leven	leefde(n)
	-z	sd	verhuizen	verhuisde(n)

* Hulpmiddel: eX SoFT KeTCHuP

4.3 Verba (onregelmatig en speciaal)

4.3.1 Frequente onregelmatige verba

infinitief		hebben	zijn	komen	gaan	doen
imperatief		heb	ben**	kom	ga	doe
presens	ik	heb	ben	kom	ga	doe
	je / jij	hebt (heb je)	bent (ben je)	komt (kom je)	gaat (ga je)	doet (doe je)
	u	hebt / heeft*	bent	komt	gaat	doet
	hij	heeft	is	komt	gaat	doet
	ze / zij	heeft	is	komt	gaat	doet
	het	heeft	is	komt	gaat	doet
	we / wij	hebben	zijn	komen	gaan	doen
	jullie	hebben	zijn	komen	gaan	doen
	ze / zij	hebben	zijn	komen	gaan	doen
imperfectum	singularis	had	was	kwam	ging	deed
	pluralis	hadden	waren	kwamen	gingen	deden
perfectum		heb gehad hebt gehad heeft gehad hebben gehad	ben geweest bent geweest is geweest zijn geweest	ben gekomen bent gekomen is gekomen zijn gekomen	ben gegaan bent gegaan is gegaan zijn gegaan	heb gedaan hebt gedaan heeft gedaan hebben gedaan

* Beide vormen zijn correct.

** De officiële imperatief van zijn is *wees*. In spreektaal hoor je steeds vaker *ben*.

→ Zie ook de lijst met onregelmatige verba op p. 160-161.

4.3.2 Modale hulpverba

infinitief		kunnen	willen	zullen	mogen	moeten
presens	ik	kan	wil	zal	mag	moet
	je / jij	kan / kunt* (kan / kun je)	wil / wilt* (wil je)	zal / zult* (zal / zul je)	mag (mag je)	moet (moet je)
	u hij ze / zij het	kunt kan kan kan	wilt wil wil wil	zult zal zal zal	mag mag mag mag	moet moet moet moet
	we / wij jullie ze / zij	kunnen kunnen kunnen	willen willen willen	zullen zullen zullen	mogen mogen mogen	moeten moeten moeten
imperfectum	singularis	kon	wilde	zou	mocht	moest
	pluralis	konden	wilden	zouden	mochten	moesten
perfectum	hebben +	gekund	gewild	-	gemogen	gemoeten

* Beide vormen zijn correct.

→ Voor zou/zouden, zie ook: Een vraag of verzoek vriendelijk maken, 5.7.1.

4.3.3 Separabele verba

Separabele verba zijn verba met twee delen: **een prefix** en een **basisverbum**.

separabel verbum	prefix	basisverbum
afrekenen	af	rekenen
invullen	in	vullen
rondkijken	rond	kijken

Het **basisverbum** moet je op dezelfde manier vervoegen als andere verba.

Het **prefix** moet je soms los schrijven en soms aan het basisverbum vast.

Staat het prefix los? Dan staat het prefix aan het einde van de zin.

Het separabele verbum in hoofdzinnen:

infinitief		invullen	overmaken
imperatief		vul ... in	maak ... over
presens	ik	vul ... in	maak ... over
	je, u, hij, ze, het	vult ... in (vul je ... in)	maakt ... over (maak je ... over)
	we, jullie, ze	vullen ... in	maken ... over
imperfectum	ik, je, u, hij, ze, het	vulde ... in	maakte ... over
	we, jullie, ze	vulden ... in	maakten ... over
perfectum		hebben ingevuld	hebben overgemaakt

Het separabele verbum in bijzinnen:

infinitief	dat ik ... moet invullen	dat ik ... moet overmaken
presens	dat ik ... invul	dat ik ... overmaak
imperfectum	dat ik ... invulde	dat ik ... overmaakte
perfectum	dat ik ... heb ingevuld	dat ik ... heb overgemaakt

→ Zie ook de lijst met separabele verba op p. 162-163.

4.4 Woordvolgorde

Termen: 1^e verbum = persoonsvorm (verbum finitum)

2^e verbum = infinitief of participium

4.4.1 Imperatief

hoofdzin		subject	1 ^e verbum	rest	2 ^e verbum/prefix	.	
met 1 verbum	–	–	Ga	daar	naar rechts	–	.
	–	–	Kijk	altijd	goed	uit	!
	–	–	Luister	altijd	naar de audio	–	.
met 2 verba	–	–	Ga	nu	de oefening	maken	.
	–	–	Ga	snel	de deur	opendoen	.

4.4.2 Hoofdzin

hoofdzin		subject	1 ^e verbum	rest	2 ^e verbum	.
met 1 verbum	–	Ik	kom	uit Turkije	–	.
	–	Mijn nummer	is	06-62621313	–	.
	–	Ik	woon	op nummer 6	–	.
met 2 verba	–	Mijn man	gaat	morgen	zwemmen	.
	–	We	willen	een feestje	geven	.
	–	Ze	heeft	een biertje	gedronken	.

4.4.3 Hoofdzin met inversie

Staat op de 1^e positie in de zin een adverbium of woord van plaats of van tijd of een ander woord?

Dan wisselen het subject en het 1^e verbum van plaats. Dit heet inversie.

hoofdzin	*	1 ^e verbum	subject	rest	2 ^e verbum	.
met 1 verbum	Misschien	kom	ik	ook	–	.
	Maandag	heb	ik	wel tijd	–	.
	Daarna	ga	ik	naar huis	–	.
met 2 verba	Misschien	gaat	mijn zus	volgend jaar	trouwen	.
	Dinsdag	moet	mijn zoon	examen	doen	.
	Volgens mij	heb	je	te veel	gedronken	.

* Er kunnen veel woorden op de 1^e plaats in de zin staan. Bijvoorbeeld:

- frequentiewoorden: soms, vaak, meestal (Let op: *nooit* en *altijd* staan niet vaak op de 1^e plaats in de zin.)
- sequentiewoorden: eerst, dan, daarna, vervolgens, ten slotte
- de dagen van de week: maandag, dinsdag, etc.
- de dagdelen: 's ochtends, vanochtend, etc.
- om + de tijd: om drie uur, om half vier, etc.
- op + de dag/datum: op 3 juli, op maandag, etc.
- in + de plaats/het land: in Amsterdam, in Nederland, etc.
- andere woorden: bij mooi weer, daar, hier, hopelijk, misschien, straks, volgens mij, etc.

4.4.4 Vraagzin zonder interrogatief pronomen

ja-nee-vraag		1 ^e verbum	subject	rest	2 ^e verbum	?
met 1 verbum	–	Heb	je	broers of zussen		?
	–	Woont	u	ook in Nederland		?
	–	Spreken	jullie	nog meer talen		?
met 2 verba	–	Ga	je	vanavond	dansen	?
	–	Moet	ik	deze oefening	maken	?
	–	Is	hij	naar de dokter	gegaan	?

4.4.5 Vraagzin met interrogatief pronomen

open vraag	interrogatief pronomen	1 ^e verbum	subject	rest	2 ^e verbum	?
met 1 verbum	Waar	kom	je	vandaan	–	?
	Wat	is	uw postcode	–	–	?
	Wanneer	begint	de vakantie	–	–	?
met 2 verba	Hoeveel	moet	je	–	betalen	?
	Waar	kan	ik	het boek	kopen	?
	Hoe laat	heb	je	vandaag	gegeten	?

Interrogatieve pronomina

hoe	Hoe heet je?
hoe laat	Hoe laat is het?
hoelang	Hoelang woon je al in Nederland?
hoe oud	Hoe oud ben je?
hoeveel	Hoeveel talen spreek je?
waar	Waar woon je?
waar ... vandaan	Waar kom je vandaan ?
waarom	Waarom wil je verhuizen?
wanneer	Wanneer zullen we afspreken?
wat	Wat is je postcode?
wat voor	Wat voor telefoontoestel zoek je?
wie	Wie is die man met de baard?
welk, welke*	Welke talen spreek je?

*welk + het-woord, welke + de-woord of pluralis

4.4.6 Hoofdzin + hoofdzin

Je kunt twee hoofdzinnen aan elkaar plakken. Tussen de twee hoofdzinnen staat dan één van deze conjuncties: *du*, *en*, *maar*, *of* en *want*. De conjunctie maakt de relatie tussen de zinnen duidelijk.

hoofdzin				conjunctie	hoofdzin				.
subject	1 ^e verbum	rest	2 ^e verbum		subject	1 ^e verbum	rest	2 ^e verbum	
Ik	vind	melk vies	–	du	ik	ga	geen melk	kopen	.
Ik	wil	een film	zien	en	ik	wil	muziek	luisteren	.
Hij	heeft	dorst	–	maar	hij	drinkt	niets	–	.
Ik	ga	naar de markt	–	of	ik	koop	alles online	–	.
Ze	gaat	een appel	eten	want	ze	heeft	honger	–	.

4.4.7 Hoofdzin + bijzin

Hoofdzin = subject + verbum + rest (+2e verbum)

Bijzin = subject + rest + verbum (+2e verbum)

Een bijzin kan nooit alleen staan. Een bijzin staat altijd bij een hoofdzin.

hoofdzin				conjunctie	bijzin				.
subject	1 ^e verbum	rest	2 ^e verbum		subject	rest	1 ^e verbum	2 ^e verbum	
Hij	gaat	een cursus Frans	volgen	als	hij	naar Frankrijk	gaat	verhuizen	.
Ik	bestel	vaak pizza	–	omdat	ik	niet	kan	koken	.
We	kijken	tv	–	terwijl	we	samen	praten	–	.
Hij	zegt			dat	hij	thuis	blijft		.
Hij	gaat		zeggen	dat	hij	morgen	komt		.
Hij	gaat		vragen	of	hij	morgen vrij	kan	krijgen	.

Je schrijft een bijzin in de volgende situaties:

- na een bijzinconjunctie: *als, omdat, terwijl, etc.*
- in de indirecte rede: *vragen of, zeggen dat* → zie ook: 4.4.8
- na een verbum + dat/of: *zien dat, weten of*

Congruentie:

- Subject en 1^e verbum in de hoofdzin moeten bij elkaar passen.
- Subject en 1^e verbum in de bijzin moeten bij elkaar passen.
- De hoofdzin en de bijzin kunnen verschillende subjecten hebben.

4.4.8 De directe en de indirecte rede

Directe rede:

- *Hij zegt: "Ik heb geen pijn."* → hoofdzin + "hoofdzin"
- *Hij vraagt: "Heb je morgen tijd?"* → hoofdzin + "vraagzin"

Indirecte rede:

- *Hij zegt dat hij geen pijn heeft.* → hoofdzin + *dat* + bijzin
- *Hij vraagt of ik morgen tijd heb.* → hoofdzin + *of* + bijzin

4.5 Substantieven

4.5.1 Pluralis van substantieven: vorm

- Bij substantieven die eindigen op *-e, -é, -el, -em, -en, -er*: + **-s** de tafel de tafels
- Bij substantieven die eindigen op *-a, -i, -o, -u, of -y*: + **'s** de paprika de paprika's
- De rest van de substantieven: + **-en** de vork de vorken

4.5.2 Pluralis van substantieven: spelling

Bij de groep met pluralis + *-en* verandert de spelling van het substantief vaak.

- de persoon de personen (oo → o)
- het mes de messen (s → ss)

→ Zie ook: 2.4 Spelling

4.5.3 Onregelmatige pluralis of geen pluralis

Sommige substantieven hebben een onregelmatige pluralis of spelling, of ze hebben geen pluralis. Bijvoorbeeld:

onregelmatige pluralis	onregelmatige spelling	geen pluralis	
het ei – de eieren	de dag – de dagen	het fruit	de melk
het kind – de kinderen	het glas – de glazen	het huiswerk	het vlees
de stad – de steden	de weg – de wegen	de informatie	het water

→ Voor meer substantieven met een onregelmatige pluralis, zie de woordenlijsten per hoofdstuk.

4.5.4 Diminutief

Het diminutief is het verkleinwoord, de kleine versie, van een substantief. Een diminutief eindigt altijd op **-je**, en soms op **-pje** of **-tje**. Een diminutief heeft altijd het artikel *het*. Bijvoorbeeld:

- het bier – het biertje
- de bon – het bonnetje
- de kop – het kopje
- de tas – het tasje

4.6 Artikelen

	singularis		pluralis
definit	het	de	de
indefinit	een	een	–

4.7 Demonstratief pronomen

	singularis		pluralis
	het-woorden	de-woorden	
hier	dit	deze	deze
daar	dat	die	die

4.8 Overzicht consequenties de/het

	singularis		pluralis
	het	de	de
demonstratief pronomen	dit	deze	deze
	dat	die	die
possessief pronomen	ons	onze	onze
interrogatief pronomen	welk	welke	welke
adjectief na indefinit artikel → zie ook 4.9.2	adjectief	adjectief + e	adjectief + e
adjectief na definit artikel → zie ook 4.9.2	adjectief + e	adjectief + e	adjectief + e

4.9 Adjectieven, comparatieven, superlatieven

4.9.1 Adjectief, comparatief, superlatief

	adjectief	comparatief	superlatief
regelmatige vormen	groot	groter	het grootst(e)
	warm	warmer	het warmst(e)
	zoet	zoeter	het zoetst(e)
	vaak	vaker	het vaakst(e)
regelmatige vormen op -r	duur	duurder	het duurst(e)
	lekker	lekkerder	het lekkerst(e)
	zuur	zuurder	het zuurst(e)
onregelmatige vormen	goed	beter	het best(e)
	graag	liever	het liefst(e)
	veel	meer	het meest(e)
	weinig	minder	het minst(e)
negatief	niet leuk	minder leuk	het minst leuk
	niet vaak	minder vaak	het minst vaak

Een adjectief kun je nuanceren of versterken met de woorden *best*, *heel*, *erg* en *heel erg*.

- De taart is **best** lekker. +/-
- De taart is **heel** lekker. +
- De taart is **erg** lekker. +
- De taart is **heel erg** lekker. ++

4.9.2 De plaats en de vorm van het adjectief

Een adjectief kan in het Nederlands op twee plaatsen in de zin staan:

	positie adjectief	voorbeelden	wel/geen -e?		
1.	voor het substantief	de-woorden singularis	de leuke les deze leuke les die leuke les mijn leuke les	een leuke les geen leuke les – koude koffie	altijd + e
		pluralis	de leuke lessen deze leuke lessen die leuke lessen – leuke lessen geen leuke lessen onze leuke lessen	de leuke boeken deze leuke boeken die leuke boeken – leuke boeken geen leuke boeken onze leuke boeken	altijd + e
		het-woorden singularis	het leuke boek dit leuke boek dat leuke boek ons leuke boek	een leuk boek geen leuk boek – oud brood	soms + e soms geen -e*
2.	na het verbum	De les is leuk . De koffie is koud . Het boek is leuk . Het brood is oud .	geen -e		

* Staat het adjectief voor een het-woord? Dan komt er **geen -e** bij het adjectief in deze situaties:

- een + adjectief + het-woord singularis een leuk boek
- geen + adjectief + het-woord singularis geen leuk boek
- – + adjectief + het-woord singularis oud brood

4.10 Negatie

De woorden **geen** en **niet** maken een zin negatief:

- **geen** + substantief Ik heb geen kinderen. Ik heb geen kleine kinderen.
We kopen geen fiets. We kopen geen dure fiets.
Ik heb geen tijd.
- verbum + **niet** Ik kan niet op woensdag.
Ik sport niet.
Ik begrijp het niet.
- **niet** + adjectief/adverbium De fiets is niet duur.
Hij verstaat mij niet goed.
De man is niet moe.
Ik heb niet veel tijd.

4.11 Er, daar

Het woord **er** is een grammaticaal woord. **Er** heeft verschillende functies. Hier staan twee functies. Andere functies leer je in *Contact! – nieuw 3*.

1. **Beschrijf je de aanwezigheid van een persoon of ding? En is het subject indefinit** (= voor het subject staat *een, geen* of geen artikel)? Dan gebruik je **er**.

Er is	}	+	<i>een/geen</i>	+	substantief singularis	Er is een parkeerplaats bij het restaurant.
Er ligt						Er ligt een boek op de tafel.
Er staat						Er staat een man bij de deur.
Er hangt						Er hangt geen jas over de stoel.
Er zit						Er zit geen pen in mijn tas.
Er zijn	}	+	-	+	substantief pluralis	Er zijn veel studenten aanwezig.
Er liggen						Er liggen twee boeken op de grond.
Er staan						Er staan mensen in de rij.
Er hangen						Er hangen ballonnen in de zaal.
Er zitten						Er zitten drie kinderen op de bank.

Woordvolgorde

Er staat op de plaats van het subject.

- hoofdzin: Er zit een kat in de tuin.
- hoofdzin met inversie: Nu zit er een kat in de tuin.
- vraagzin: Zit er een kat in de tuin?
- bijzin: Ik zie dat er een kat in de tuin zit.

2. **Wil je verwijzen naar een plaats?** Dan gebruik je **er** of **daar**:

Ik ga morgen naar Arnhem.

- Ik ben **er** nog nooit geweest. er = in Arnhem (neutraal)
- Ik ben **daar** nog nooit geweest. daar = in Arnhem (met focus)
- **Daar** ben ik nog nooit geweest. daar = in Arnhem (met focus)

Woordvolgorde

Er kan maar op 1 plaats in de hoofdzin staan: subject – verbum – **er** – rest

- Daar** kan op 2 plaatsen in de hoofdzin staan:
- subject – verbum – **daar** – rest
 - **daar** – verbum – subject – rest

5 Taalsituaties: de grammatica gebruiken

Wanneer gebruik je welke grammatica? Dat staat in dit overzicht.

Let op: alleen de grammatica uit *Contact! – nieuw 1 + 2* staat in dit overzicht.

5.1 Praten over heden, toekomst en verleden

Je wilt praten over ...	Gebruik dan:	voorbeelden
het heden	<i>presens</i>	Ik drink nu koffie.
je gewoontes	<i>presens + frequentiewoord</i>	Ik drink altijd koffie. Ik sport iedere dag.
wat je doet op dit moment	<i>zijn ... + aan het + infinitief</i>	Ik ben koffie aan het drinken .
de toekomst	<i>presens + woord van tijd</i>	Ik heb morgen een afspraak.
	<i>gaan + infinitief</i>	Ik ga straks werken.
een toekomstige situatie	<i>worden</i>	Het wordt morgen warm. Ik word 27.
een actie of gebeurtenis in het verleden; de actie of gebeurtenis is klaar	<i>perfectum</i>	Ik ben naar huis gegaan .
acties in het verleden die snel na elkaar gebeurden	<i>imperfectum</i>	Hij liep van de trap, viel over een boek, viel van de trap en brak zijn been.
een beschrijving van een gebeurtenis of situatie in het verleden	<i>imperfectum</i>	Het concert was goed.
je gewoontes in het verleden	<i>imperfectum</i>	Vroeger sportte ik drie keer per week.

Perfectum of imperfectum?

- Het perfectum gebruik je om te vertellen dat er iets is gebeurd: Ik **heb** mijn examen **gehaald**.
De details van die gebeurtenis vertel je daarna in het imperfectum: Ik **had** een goed cijfer. Ik **was** heel blij.
- Het verschil tussen perfectum en imperfectum is niet altijd duidelijk. Vaak kun je het perfectum en het imperfectum allebei gebruiken. In spreektaal gebruiken we het perfectum iets meer dan het imperfectum.

5.2 Praten over de tijd en het weer: Het is ...

Het is + *de tijd* Het is drie uur. Het is tien over drie. Het is half vier.

Het is + *het weer* Het is zonnig. Het is koud. Het is 25 graden.

5.3 Iemand voorstellen: Dit is ...

Je wilt een persoon of meer personen voorstellen aan een ander. Gebruik dan:

	hier	daar	voorbeelden
één persoon	Dit is ...	Dat is ...	Dit is mijn broer, Jason. Dat is mijn zus, Myra.
meer personen	Dit zijn ...	Dat zijn ...	Dit zijn mijn kinderen. Dat zijn mijn collega's.

5.4 Advies, instructie en voorstel

5.4.1 Algemeen

Je wilt:	Gebruik:	voorbeelden
advies geven	Je / u kunt het beste ...	Je kunt het beste rust houden.
een instructie geven	Je / u moet ... + <i>infinitief</i>	Je moet de 1 ^e straat links gaan.
	<i>imperatief informeel</i>	Luister naar de dialoog.
	<i>imperatief formeel</i>	Gaat u maar zitten.
een voorstel doen	Zullen we ... + <i>infinitief</i> ?	Zullen we naar buiten gaan?
	Ga je mee ... ?	Ga je mee naar de kantine?
vragen naar de wens van de ander	Heb je zin om ... + <i>te + infinitief</i> ?	Heb je zin om naar de film te gaan?

5.4.2 Instructie voor de positie van personen en dingen

Personen

acties	instructie	posities	voorbeeld
■ gaan hangen	Ga hangen.	hangen	De atleet gaat aan het rek hangen. Nu hangt hij aan het rek.
■ gaan liggen	Ga liggen.	liggen	De patiënt gaat in bed liggen. Nu ligt hij in bed.
■ gaan staan	Ga staan.	staan	De docent gaat staan. Nu staat ze.
■ gaan zitten	Ga zitten.	zitten	De cursisten gaan zitten. Nu zitten ze.

Dingen

acties	instructie	posities	voorbeeld
■ hangen	Hang ...	hangen	Ik hang de jas aan de kapstok. Nu hangt de jas aan de kapstok.
■ leggen	Leg ...	liggen	Ik leg de pen op de tafel. Nu ligt de pen op de tafel.
■ zetten	Zet ...	staan	Ik zet het boek in de kast. Nu staat het boek in de kast.
■ doen	Doe ...	zitten	Ik doe de telefoon in mijn tas. Nu zit de telefoon in mijn tas.

5.5 Gedachte, mening, voorkeur en wens

Wat wil je zeggen?	Gebruik:	voorbeelden
je gedachte	volgens mij + <i>inversie</i>	Volgens mij gaat het regenen. Volgens mij heeft Annika een nieuwe auto.
je mening (positief)	vinden + <i>adjectief</i>	Ik vind dansen leuk. Ik vind koffie lekker.
	houden van + <i>infinitief</i>	Ik hou van dansen.
	houden van + <i>substantief</i>	Ik hou van koffie.
je mening (negatief)	vinden + (niet) <i>adjectief</i>	Ik vind lezen niet leuk. Ik vind drop vies.
	niet houden van + <i>infinitief</i>	Ik hou niet van lezen.
	niet houden van + <i>substantief</i>	Ik hou niet van drop.
je voorkeur (positief)	<i>verbum</i> + graag	Ik dans graag. Ik drink graag koffie.
	<i>verbum</i> + liever	Ik sport liever. Ik drink liever thee.
	<i>verbum</i> + het liefst	Ik werk het liefst 's avonds.
je voorkeur (negatief)	<i>verbum</i> + niet graag	Ik dans niet graag. Ik drink niet graag koffie.
	<i>verbum</i> + liever niet/geen	Ik sport liever niet. Ik drink liever geen thee.
	<i>verbum</i> + het liefst(e) niet/geen	Ik werk het liefst niet 's avonds. Ik eet het liefste geen vlees.
je wens	willen + graag + <i>infinitief</i>	Ik wil graag een boek lezen.
	willen + graag + <i>substantief</i>	Ik wil graag een glas wijn.
je wens nu (positief)	zin hebben in + <i>substantief</i>	Ik heb zin in pizza.
	zin hebben om ... + te + <i>infinitief</i>	Ik heb zin om naar de film te gaan.
je wens nu (negatief)	geen zin hebben in + <i>substantief</i>	Ik heb geen zin in een toetje.
	geen zin hebben om ... + te + <i>infinitief</i>	Ik heb geen zin om naar huis te gaan.

5.6 Een vergelijking maken

Wat wil je vergelijken?	Gebruik:	voorbeelden
twee verschillende dingen	comparatief + dan	De man is ouder dan de baby. Duitsland is groter dan Nederland. Ik vind thee lekkerder dan koffie.
twee dezelfde dingen	even + adjectief + als	Mijn moeder is even oud als mijn vader. Mijn broer is even groot als ik. Ik vind de film even leuk als het boek.
	dezelfde als	Neem te voet dezelfde route als met de auto. (de route)
	hetzelfde als	Ik doe hetzelfde werk als mijn collega. (het werk)

5.7 Een vraag of instructie vriendelijk maken

5.7.1 Een vraag of verzoek vriendelijk maken

Een vraag of verzoek kun je vriendelijker maken met *zou/zouden*.

neutrale vraag	vriendelijkere vraag
Kun je me de documenten mailen?	Zou je me de documenten kunnen mailen?
Mag ik even bellen?	Zou ik even mogen bellen?
Willen jullie de bijlages voor me printen?	Zouden jullie de bijlages voor me willen printen?

Let op: **alleen** in deze combinaties maak je een vraag vriendelijker met *zou/zouden*:

- Zou/Zouden ... + kunnen + 2^e infinitief?
- Zou/Zouden ... + mogen + 2^e infinitief?
- Zou/Zouden ... + willen + 2^e infinitief?

Als je *zou/zouden* gebruikt in andere combinaties, maak je de zin niet vriendelijker, maar geef je een andere betekenis aan de zin!

Zou en *zouden* zijn de imperfectumvormen van het verbum *zullen*.

→ Zie ook: 4.3.2

5.7.2 Een instructie vriendelijker maken

Met de imperatief kun je een instructie geven.

→ Zie ook: 5.4

De imperatief kun je vriendelijker maken met de woorden *eens, even, maar, toch*.

neutraal	vriendelijker
Ga zitten.	Ga maar zitten.
Doet u uw mond open.	Doet u uw mond maar even open.
Let op!	Let eens op!

Let op:

- Ook als je de woorden *eens, even, maar, toch* gebruikt, kan de imperatief onvriendelijk klinken! Het is heel belangrijk dat je stem ook vriendelijk is.
- De woorden *eens, even, maar* en *toch* kunnen op verschillende plaatsen in de zin staan.

5.8 Een e-mail schrijven

De informele aanhef en de afsluiting

aanhef	Hoi / Ha / Hallo / Beste / Dag / Lieve + voornaam,
afsluiting	Groetjes, / Groeten, / Groet, / Liefs, + jouw eigen voornaam

De formele aanhef en afsluiting

	vrouw	man	geslacht onbekend
aanhef	Geachte mevrouw + achternaam, Beste mevrouw + achternaam, Beste + voornaam,*	Geachte heer + achternaam, Beste meneer + achternaam, Beste + voornaam,*	Geachte heer, mevrouw,
afsluiting	Met vriendelijke groet, Met vriendelijke groeten, + jouw voornaam + achternaam	Met vriendelijke groet, Met vriendelijke groeten, + jouw voornaam + achternaam	Met vriendelijke groet, Met vriendelijke groeten, + jouw voornaam + achternaam

- * Gebruik *Beste + voornaam* in formele mails alleen: – als je mailt naar een jongere, of:
– als je de persoon goed kent, of:
– als je al heel vaak met de persoon hebt gemaïld

De onderwerpregel

Het is belangrijk om het onderwerp van een mail direct in te vullen. Voor de lezer van jouw mail is het dan duidelijk waar de mail over gaat. Gebruik een paar woorden voor het onderwerp. Probeer zo duidelijk mogelijk te omschrijven waar je mail over gaat.

De structuur van de mail

inleiding	de reden voor het schrijven van de mail of een dankwoord voor de mail van de ander	kort!
midden	de echte informatie, bijvoorbeeld: vragen, antwoorden, klachten, informatie	
slot	standaardzinnen, bijvoorbeeld: verzoek om te reageren, dankwoord, verwachting, hoop	kort!

6 Alfabetische lijsten

6.1 Onregelmatige verba

I. Onregelmatige verba – perfectum met hulpverbum *hebben*

infinitief	imperfectum		perfectum	
	singularis	pluralis	hulpverbum	participium
bedenken	bedacht	bedachten	hebben	bedacht
begrijpen	begreep	begrepen	hebben	begrepen
bekijken	bekeek	bekeken	hebben	bekeken
bewegen	bewoog	bewogen	hebben	bewogen
beschrijven	beschreef	beschreven	hebben	beschreven
bezoeken	bezocht	bezochten	hebben	bezocht
breken	brak	braken	hebben	gebroken
brenge	bracht	brachten	hebben	gebracht
buigen	boog	bogen	hebben	gebogen
denken	dacht	dachten	hebben	gedacht
doen	deed	deden	hebben	gedaan
dragen	droeg	droegen	hebben	gedragen
drinken	dronk	dronken	hebben	gedronken
eten	at	aten	hebben	gegeten
genieten	genoot	genoten	hebben	genoten
geven	gaf	gaven	hebben	gegeven
hangen	hing	hingen	hebben	gehangen
hebben	had	hadden	hebben	gehad
helpen	hielp	hielpen	hebben	geholpen
houden	hield	hielden	hebben	gehouden
kiezen	koos	kozen	hebben	gekozen
kijken	keek	keken	hebben	gekeken
klinken	klonk	klonken	hebben	geklonken
kopen	kocht	kochten	hebben	gekocht
krijgen	kreeg	kregen	hebben	gekregen
kunnen	kon	konden	hebben	gekund
lezen	las	lazen	hebben	gelezen
liegen	loog	logen	hebben	gelogen
liggen	lag	lagen	hebben	gelegen
moeten	moest	moesten	hebben	gemoeten
mogen	mocht	mochten	hebben	gemogen
nemen	nam	namen	hebben	genomen
ontbijten	ontbeet	ontbeten	hebben	ontbeten
ontvangen	ontving	ontvingen	hebben	ontvangen
roepen	riep	riepen	hebben	geroepen
schrijven	schreef	schreven	hebben	geschreven
slapen	sliiep	sliiepen	hebben	geslapen
sluiten	sloot	sloten	hebben*	gesloten

infinitief	imperfectum		perfectum	
	singularis	pluralis	hulpverbum	participium
snijden	sneed	snedden	hebben	gesneden
spreken	sprak	spraken	hebben	gesproken
staan	stond	stonden	hebben	gestaan
vergelijken	vergeleek	vergeleken	hebben	vergeleken
verkopen	verkocht	verkochten	hebben	verkocht
verstaan	verstond	verstonden	hebben	verstaan
vervangen	verving	vervingen	hebben	vervangen
verzenden	verzond	verzonden	hebben	verzonden
vinden	vond	vonden	hebben	gevonden
voorkomen	voorkwam	voorkwamen	hebben	voorkomen
vragen	vroeg	vroegen	hebben	gevraagd
weten	wist	wisten	hebben	geweten
willen	wilde / wou**	wilden	hebben	gewild
winnen	won	wonnen	hebben	gewonnen
zeggen	zei	zeiden	hebben	gezegd
zien	zag	zagen	hebben	gezien
zingen	zong	zongen	hebben	gezongen
zitten	zat	zaten	hebben	gezeten
zoeken	zocht	zochten	hebben	gezocht
zullen	zou	zouden	–	–

* *zijn gesloten* bestaat ook. Bijvoorbeeld: *De winkel is gesloten*. Maar dat is de passieve vorm van het verbum. In deze lijst staan alleen de actieve vormen. Meer over het passief leer je in *Contact! – nieuw 3*.

** *wou* is zeer informeel.

II. Onregelmatige verba – perfectum met hulpverbum *zijn*

infinitief	imperfectum		perfectum	
	singularis	pluralis	hulpverbum	participium
beginnen	begon	begonnen	zijn	begonnen
blijven	bleef	bleven	zijn	gebleven
gaan	ging	gingen	zijn	gegaan
komen	kwam	kwamen	zijn	gekomen
overlijden	overleed	overleden	zijn	overleden
vallen	viel	vielen	zijn	gevallen
vertrekken	vertrok	vertrokken	zijn	vertrokken
worden	werd	werden	zijn	geworden
zijn	was	waren	zijn	geweest

III. Onregelmatige verba – perfectum met hulpverbum *hebben* en *zijn*

infinitief	imperfectum		perfectum	
	singularis	pluralis	hulpverbum	participium
lopen	liep	liepen	hebben/zijn	gelopen
vergeten	vergat	vergaten	hebben/zijn	vergeten

6.2 Separabele verba

In onderstaande lijsten staat alleen de ik-vorm van het verbum in hoofdzinnen.

→ Voor de overige vormen van separabele verba, zie 4.3.3.

I. Separabele verba met in het perfectum het hulpverbum *hebben*:

infinitief	presens	imperfectum	perfectum
aanbieden	ik bied ... aan	ik bood ... aan	ik heb ... aangeboden
aanmelden	ik meld ... aan	ik meldde ... aan	ik heb ... aangemeld
aanvragen	ik vraag ... aan	ik vroeg ... aan	ik heb ... aangevraagd
aanwijzen	ik wijs ... aan	ik wees ... aan	ik heb ... aangewezen
afgeven	ik geef ... af	ik gaf ... af	ik heb ... afgegeven
afrekenen	ik reken ... af	ik rekende ... af	ik heb ... afgerekend
afschrijven	ik schrijf ... af	ik schreef ... af	ik heb ... afgeschreven
afsluiten	ik sluit ... af	ik sloot ... af	ik heb ... afgesloten
afspreken	ik spreek ... af	ik sprak ... af	ik heb ... afgesproken
bijbetalen	ik betaal ... bij	ik betaalde ... bij	ik heb ... bijbetaald
doorgeven	ik geef ... door	ik gaf ... door	ik heb ... doorgegeven
doorhalen	ik haal ... door	ik haalde ... door	ik heb ... doorgehaald
doorsturen	ik stuur ... door	ik stuurde ... door	ik heb ... doorgestuurd
doorverbinden	ik verbind ... door	ik verbond ... door	ik heb ... doorverbonden
doorverwijzen	ik verwijst ... door	ik verwees ... door	ik heb ... doorverwezen
geruststellen	ik stel ... gerust	ik stelde ... gerust	ik heb ... gerustgesteld
innemen	ik neem ... in	ik nam ... in	ik heb ... ingenomen
klaarleggen	ik leg ... klaar	ik legde ... klaar	ik heb ... klaargelegd
meebrengen	ik breng ... mee	ik bracht ... mee	ik heb ... meegebracht
meedoen	ik doe ... mee	ik deed ... mee	ik heb ... meegedaan
meenemen	ik neem ... mee	ik nam ... mee	ik heb ... meegenomen
opendoen	ik doe ... open	ik deed ... open	ik heb ... opengedaan
ophalen	ik haal ... op	ik haalde ... op	ik heb ... opgehaald
ophangen	ik hang ... op	ik hing ... op	ik heb ... opgehangen
opletten	ik let ... op	ik lette ... op	ik heb ... opgelet
omdraaien	ik draai ... om	ik draaide ... om	ik heb ... omgedraaid
oppassen	ik pas ... op	ik paste ... op	ik heb ... opgepast
opruimen	ik ruim ... op	ik ruimde ... op	ik heb ... opgeruimd
opsluiten	ik sluit ... op	ik sloot ... op	ik heb ... opgesloten
overmaken	ik maak ... over	ik maakte ... over	ik heb ... overgemaakt
overschrijven	ik schrijf ... over	ik schreef ... over	ik heb ... overgeschreven
plaatsvinden	het vindt ... plaats	het vond ... plaats	het heeft ... plaatsgevonden
rondkijken	ik kijk ... rond	ik keek ... rond	ik heb ... rondgekeken
samenwonen	ik woon ... samen	ik woonde ... samen	ik heb ... samengewoond
schoonmaken	ik maak ... schoon	ik maakte ... schoon	ik heb ... schoongemaakt
terugbellen	ik bel ... terug	ik belde ... terug	ik heb ... teruggebeld
terugbrengen	ik breng ... terug	ik bracht ... terug	ik heb ... teruggebracht

infinitief	presens	imperfectum	perfectum
terugsturen	ik stuur ... terug	ik stuurde ... terug	ik heb ... teruggestuurd
terugvinden	ik vind ... terug	ik vond ... terug	ik heb ... teruggevonden
terugvragen	ik vraag ... terug	ik vroeg ... terug	ik heb ... teruggevraagd
toevoegen	ik voeg ... toe	ik voegde ... toe	ik heb ... toegevoegd
uitdoen	ik doe ... uit	ik deed ... uit	ik heb ... uitgedaan
uitkijken	ik kijk ... uit	ik keek ... uit	ik heb ... uitgekeken
uitleggen	ik leg ... uit	ik legde ... uit	ik heb ... uitgelegd
uitprinten	ik print ... uit	ik printte ... uit	ik heb ... uitgeprint
uitnodigen	ik nodig ... uit	ik nodigde ... uit	ik heb ... uitgenodigd
voorbereiden	ik bereid ... voor	ik bereidde ... voor	ik heb ... voorbereid
voorlezen	ik lees ... voor	ik las ... voor	ik heb ... voorgelezen

II. Separabele verba met in het perfectum het hulpverbum *zijn*:

infinitief	presens	imperfectum	perfectum
aankomen	ik kom ... aan	ik kwam ... aan	ik ben ... aangekomen
afkoelen	ik koel ... af	ik koelde ... af	ik ben ... afgekoeld
meegaan	ik ga ... mee	ik ging ... mee	ik ben ... meegegaan
opstaan	ik sta ... op	ik stond ... op	ik ben ... opgestaan
terugkomen	ik kom ... terug	ik kwam ... terug	ik ben ... teruggekomen
uitstappen	ik stap ... uit	ik stapte ... uit	ik ben ... uitgestapt
verdergaan	ik ga ... verder	ik ging ... verder	ik ben ... verdergegaan

III. Dit separabele verbum heeft in het perfectum het hulpverbum *hebben of zijn*:

infinitief	presens	imperfectum	perfectum
inloggen	ik log ... in	ik logde ... in	ik ben/heb ... ingelogd

IV. Speciale separabele verba:

infinitief	presens	imperfectum	perfectum
eruitzien	ik zie er ... uit	ik zag er ... uit	ik heb er ... uitgezien
zich aanmelden	ik meld me ... aan	ik meldde me ... aan	ik heb me ... aangemeld
zich inschrijven	ik schrijf me ... in	ik schreef me ... in	ik heb me ... ingeschreven
zich omdraaien	ik draai me ... om	ik draaide me ... om	ik heb me ... omgedraaid

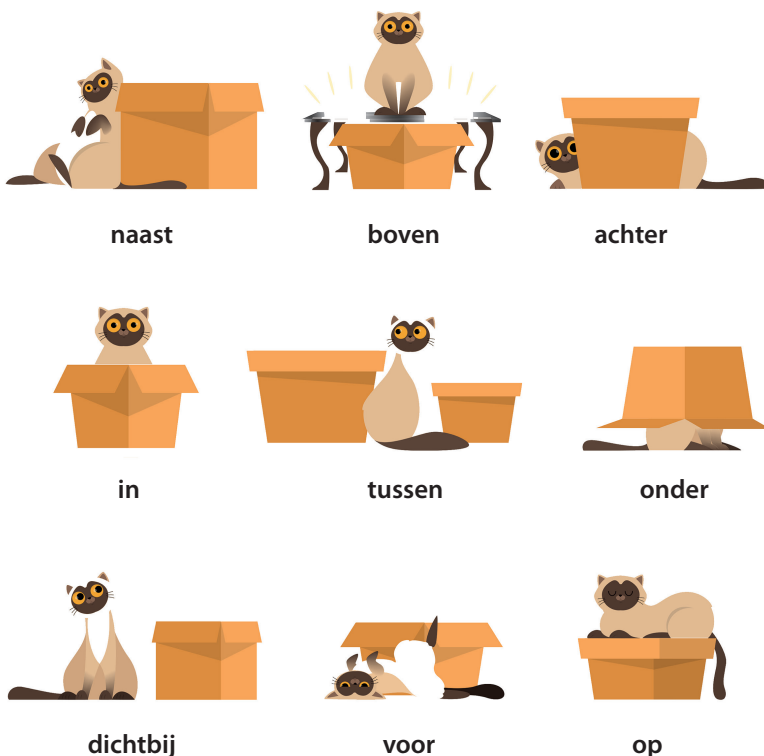
De verba met *zich* heten reflexieve verba.

6.3 Verba met vaste prepositie

advies krijgen/vragen over	Ik wil graag advies over de masterstudies.
een afspraak maken met	Ik maak een afspraak met mijn collega.
afspreken met	Ik wil graag (iets) met je afspreken.
antwoord geven op	Ik geef geen antwoord op die vraag.
beginnen met	Ik begin in september met de cursus.
bedanken voor	Ik wil je bedanken voor je hulp.
bellen met	Ik bel met mijn moeder.
bellen naar	Ik bel naar de gemeente.
bellen over	Ik bel over onze afspraak.
bellen voor	Ik bel voor mijn zoon; hij is ziek. (voor = namens) Ik bel voor mevrouw Van Wijk. Is zij aanwezig? (voor = 'naar')
betalen met	Ik betaal met mijn pinpas.
condoleren met	Ik condoleer mijn buurman met het overlijden van zijn moeder.
contact hebben met	Ik heb veel contact met mijn familie in Brazilië.
denken aan	Ik denk aan de vakantie.
doen aan sport	Ik doe aan fitness.
doorgeven aan	Ik moet mijn nieuwe adres nog aan de gemeente doorgeven.
enthousiast zijn over	Ik ben enthousiast over het nieuwe plan.
feliciteren met	Ik wil je feliciteren met je verjaardag.
gaan naar	Ik ga naar Haarlem. Ik ga naar de bioscoop. Ik ga naar huis.
gaan over	De film gaat over een Nederlandse vriendengroep op vakantie.
geven aan	Ik geef het cadeau aan mijn vriendin.
helpen met	Ik help mijn medecursist met haar huiswerk.
horen bij	Welk plaatje hoort bij de dialoog?
houden van	Ik hou van Italiaanse films. Ik hou niet van drop.
hulp hebben/krijgen bij	Ik krijg hulp bij het maken van mijn huiswerk.
kiezen uit	Ik kan kiezen uit drie toetjes.
kijken naar	Ik kijk naar het plaatje.
klaar zijn met	Ik ben klaar met de oefening.
komen uit	Ik kom uit Italië.
krijgen van	Ik krijg een cadeautje van mijn vrienden.
last hebben van	Ik heb last van mijn knie.
letten op	Ik let goed op de aanbiedingen in de supermarkt.
luisteren naar	Ik luister naar de dialoog.
mailen naar	Ik mail naar de studieadviseur.
mailen over	Ik mail over de nieuwe planning.
overleggen met	Ik overleg met mijn collega.
overleggen over	We overleggen over de planning.
pijn hebben aan	Ik heb pijn aan mijn voet.
pijn hebben in	Ik heb pijn in mijn buik.
praten met	Ik praat met 5 personen.
praten over	Ik praat over mijn vakantie.
reageren op	Ik zal morgen op je e-mail reageren.
schrijven aan	Ik schrijf een e-mail aan mijn collega.

spreken met	Goedemorgen, u spreekt met huisartsenpraktijk Oost, met Saskia.
spreken over	Ik spreek in mijn lessen vaak over nieuwe boeken.
stoppen met	Ik stop met mijn studie.
studeren aan	Ik studeer aan de Universiteit van Amsterdam.
sturen naar	Ik stuur een mail naar het bedrijf.
succes (wensen) met	Veel succes met je examen!
tijd hebben om te	Ik heb geen tijd om boodschappen te doen.
trouwen met	Ik trouw volgend jaar met mijn lieve vriendin.
uitnodigen voor	Ik ga iedereen voor mijn feest uitnodigen.
van plan zijn om te	Ik ben van plan om dit weekend naar Delft te gaan.
vergelijken met	Ik vergelijk A met B.
vertellen aan	Ik vertel het verhaal alleen aan mijn beste vriend.
vertellen over	Ik vertel graag over mijn vakantie.
voorstellen aan	Ik wil je graag voorstellen aan mijn vrouw.
een vraag stellen aan	Ik wil een vraag aan de docent stellen.
vragen aan	Ik vraag aan mijn medecursist: "Hoe heet je?"
vragen naar	De doktersassistent vraagt naar mijn gegevens.
wachten op	Ik wacht op mijn beurt. Ik wacht op de koffie.
werken bij	Ik werk bij een groot bedrijf.
zeggen tegen	Ik zeg altijd 'hallo' tegen de burens. Ik zeg 'jij' tegen mijn oma en opa.
zin hebben in	Ik heb zin in een ijsje.
zin hebben om te	Ik heb geen zin om huiswerk te maken.
zorgen voor	Ik zorg voor hapjes en drankjes.

6.4 Preposities

prepositie	gebruik	voorbeelden	
aan	locatie/positie	De jas hangt aan de kapstok. De klok hangt aan de muur.	
	aan het begin	Schrijf een hoofdletter aan het begin van de zin.	
	aan het einde	Aan het einde van de zin moet een punt staan.	
	aan de beurt zijn	Wie is er aan de beurt? Ik ben aan de beurt.	
	aan het doen zijn	Wat ben je aan het doen? Ik ben aan het bellen.	
	aan de hand zijn	Wat is er aan de hand?	
achter	locatie/positie	De secretaresse zit achter de balie. Ik zit achter mijn computer. De melk staat in de koelkast, achter de yoghurt.	
	bij	locatie/positie	Schrijf het juiste woord bij het plaatje. Ik sta bij de kassa. Ik sport bij een sportschool. Stap bij de 3 ^e bushalte uit.
		boven	locatie/positie
fictieve positie			Mijn ouders, ooms en tantes zijn de generatie boven mij.
dicht bij		locatie/positie	Ik woon dicht bij een supermarkt.
in	+ jaar	Ik ben geboren in 1973.	
	+ kamer	Ik zit in kamer 4.05. De les is in lokaal A18.	
	+ land	In welk land woon je? Ik woon in Nederland.	
	+ maand	Ik begin in september met een nieuwe cursus.	
	+ plaats	In welke stad woon je? Ik woon in Harlingen.	
	+ seizoen	Ik eet in de zomer altijd veel fruit.	
	+ straat	In welke straat woon je? Ik woon in de Hoofdstraat.	
	+ weekend	Ik werk niet in het weekend.	
	locatie/positie	Ik werk in een restaurant.	
		Ik zit in de tuin.	
		Ik ben in de supermarkt.	
		Je mag alleen in deze zone roken.	
		De sleutels zitten in mijn tas.	
	(sociale) media	Het staat in de mail.	
		De informatie staat in de tekst.	
		De gegevens staan in de computer.	
		De afspraak staat in mijn agenda.	
taal	Hoe zeg je dat in het Nederlands?		
	Je schrijft Nederlands in het Latijnse schrift.		
in de aanbieding zijn	De appels zijn in de aanbieding.		
in de buurt zijn	Er is een supermarkt in de buurt.		
met	contact	Met wie spreek ik? (telefoon)	
		Hoe gaat het met je? Met mij gaat het goed.	
		Ik heb een relatie met Karim; hij is mijn vriend.	
		Ik werk samen met een medecursist.	
		Ik wil mijn verjaardag graag met jullie vieren.	
		Ik woon met mijn gezin in Harlingen.	
	plus	Ik eet vis met groente. Hij eet biefstuk met friet.	
vervoer	Ik ga met de auto, met de bus, met de trein, met de fiets, etc.		

prepositie	gebruik	voorbeelden
na	periode/tijd	Wat ga je na de les doen?
naar	richting	Ik loop naar de kantine. Ik fiets naar huis.
namens	uit naam van	Ik houd een speech namens de hele vriendengroep.
om	+ tijd	De winkel gaat om 9 uur open.
om te	doel/reden	Ik bel om een afspraak te maken. Ik ga naar de bakker om brood te kopen.
onder	lokatie/positie	De krant ligt onder het boek. Er is een kelder onder het huis.
	fictieve positie	Mijn kinderen en nichtjes en neefjes zijn de generatie onder mij.
op	locatie	Ik ben op de markt, op school, op de universiteit, op mijn werk.
		Ik ben op de 4 ^e verdieping.
		Ik ben op de begane grond.
		Ik loop op straat.
		Ik sta op de gang.
		Ik ben op het feest.
		De borden staan op de tafel.
		Het boek ligt op mijn kamer.
	+ dag	Op welke dag kun je? Ik werk niet op maandag.
	+ datum	Ik ben jarig op 17 augustus. Ik ben geboren op 17 augustus 1973.
+ huisnummer	Ik woon op nummer 23.	
(sociale) media	Ik kijk vaak op internet. Het staat op Facebook / op de website.	
op tijd zijn/komen	Hij is/komt altijd op tijd, hij is nooit te laat.	
op vakantie zijn/gaan	Ik ben op vakantie. Mijn collega gaat volgende week op vakantie.	
over	locatie/postitie	De jas hangt over de stoel.
	tijd	Het is kwart over vier. (16.15 uur)
	startmoment toekomst	Ik ga over vier maanden trouwen. De les begint over 2 minuten
per	hoeveelheid/frequentie	Ik eet vier keer per dag.
		De reis kost € 500,- per persoon.
		De appels kosten € 0,50 per stuk.
	Ik sport 3 keer per week.	
(sociale) media	Ik stuur de uitnodiging per app/ per mail.	
richting	route	Ik volg de borden richting het centrum.
sinds	periode	Ik heb sinds twee weken een nieuwe baan.
	startmoment	Ik heb sinds 1 maart een nieuwe baan.
te	te voet	Ik ga te voet naar school.
tegen	contact	Ik zeg 'jij' tegen mijn opa en oma.
tegenover	positie	De boekwinkel is tegenover de supermarkt.
tijdens	periode (synchroon)	De kantine is tijdens de verbouwing gesloten.
tot	einddatum	Ik ben tot 14 augustus op vakantie.
	eindpositie	Loop rechtdoor tot het museum.
	eindtijd	Ik werk dagelijks tot 17 uur.

prepositie	gebruik	voorbeelden
tot en met (t/m)	periode	We gaan van 13 juli t/m 8 augustus op vakantie.
uit	herkomst	Uit welk land kom je? Ik kom uit Italië. Ik kom uit een groot gezin.
van	communicatie	Ik hoor graag van u.
		de agenda van mijn collega
		de dialoog van oefening 1
		de jaarplanning van het team
		de kamer van de studieadviseur
		de moeder van Fabian
		de rest van de middag
		een hobby van me
		een vriend van me
	het feest van mijn nichtje	
startpositie	Ik kom net van het station.	
	Ik ben van mijn fiets gevallen.	
van ... naar ...	route	Ik loop van het station naar de universiteit. Ik trek een lijn van A naar B.
van ... tot ...	periode	We zijn van 9 tot 5 open.
		Ik werk van maandag tot donderdag.
		Ik ga van 3 juli tot 20 juli op vakantie.
		Ik ga van 2021 tot 2023 in Tokio studeren.
van ... t/m	periode	Het museum is van dinsdag t/m zondag open.
vanaf	startdatum	Inschrijven kan vanaf 2 november.
	startleeftijd	Iedereen vanaf 23 jaar kan meedoen.
	startpositie	Je kunt vanaf het station de bus nemen.
	starttijd	We zijn vanaf 9 uur open.
vanuit	herkomst (richting)	Kom je vanuit het noorden? Neem dan de 1 ^e straat links.
via	route	Ik ga via België naar Frankrijk.
	sociale media	Ik maak een afspraak via e-mail/ via de website.
voor	contact	Wat kan ik voor u doen?
		Ik doe een voorstel voor een nieuwe planning.
		Ik heb een idee voor een cadeau.
		Ik gebruik mijn agenda alleen voor werkafspraken.
	doel/reden	Ik wil een afspraak maken voor het spreekuur.
	positie	Ga rechts en dan zie je het museum voor je.
		Ik sta voor je deur!
	restaurant	Een tafel voor twee (personen), alstublieft.
		Voor mij de vis met groente.
tijd	Het is kwart voor vier. (15.45 uur)	
periode/moment	Ik was voor de regen thuis.	
(waar) vandaan	herkomst	Waar kom je vandaan ?
zonder	minus	Ik wil graag koffie zonder suiker.